

Lagboken som kalejdoskop

14 november, 2012

Professor emerita Madeleine Leijonhufvud verkar använda lagboken som ett kalejdoskop som hon snurrar tills hon får den bild hon önskar. Bilden förmedlar hon sedan muntligen så övertygande att såväl publicister som kungliga rådgivare tackar och tar emot.

Sin första tår över den värnlösa kungafamiljen fällde Madeleine Leijonhufvud på SvDs Brännpunkt den 6 oktober. Kungen och Drottningen är utsatta för en mobb. Enligt Leijonhufvud är medlemmar av den kungliga familjen "personer som rent faktiskt saknar möjlighet att försvara sig".

Det var ett svepande påstående som blev märkligt när Madeleine Leijonhufvud gjorde ett "faktamässigt tillrättsläggande" under Publicistklubbens debatt om den nya hovjournalistiken och Elisabeth Olsson Wallins montage med en avklädd Camilla Henemark omgiven av bl.a. Kungen samt Drottningen skrubbande på ett hakkors i golvet.

"Det är så här", förkunnade Leijonhufvud, "att förtal mot kungen lyfts upp till ett högmålsbrott. Men varken JK eller allmän åklagare har rätt att väcka åtal utan regeringens förordnande."

Madeleine Leijonhufvud hävdade att "de kungliga har, till skillnad mot alla oss andra, inte rätt att själva väcka åtal. Det betyder att just de nu utnyttjade är de enda i Sverige som saknar rättsmedel."

För att en åklagare ska få väcka åtal för högmålsbrott krävs att regeringen ger sitt godkännande. En förutsättning för att åtal ska få väckas är att någon avlidit till följd av de brott som finns angivna i kap. 3 – 5 i brottsbalken. Det gäller brott mot liv och hälsa, frihet och frid samt ärekränkning. Med ärekränkning avses grovt förtal, förtal eller förolämpning.

Högmålsbrott torde i realiteten bara bli aktuellt efter en misslyckad revolution eller möjligtvis ett lyckat terrordåd. Någon misslyckad revolution har mig veterligen inte inträffat och något terrordåd av dignitet har heller inte ägt rum.

Ärekränkning är ett målsägandebrott och "får inte åtalas av annan än målsäganden" enligt brottsbalken. Huvudregeln är att samhället inte ska blanda sig i tvister mellan enskilda som tar heder och ära av varandra.

Men utöver undantaget för förtal som utgör högmålsbrott kan samhället väcka åtal och driva en process åt enskilda om brottet riktar sig mot någon som är under arton år eller om allmänt åtal "av särskilda skäl anses påkallat från allmän synpunkt". Möjligheten har använts mycket restriktivt av Justitiekanslern (JK) när det gäller yttranden i grundlagsskyddade medier. Senast åtalades Expressen för att tidningen felaktigt placerat Mikael Persbrandt på alkoholklinik. Något mer frekvent har vanliga åklagare väckt allmänt åtal för förtal för publiceringar och uttalanden som skett utanför det grundlagsskyddade området.

Kungen eller Drottningen eller någon av alla prinsar och prinsessor har rätt och möjlighet att väcka enskilt åtal för förtal eller förolämpning. Det finns inget uttryckligt förbud för dem att göra det och de har därmed samma rättighet som andra medborgare.

Kungafamiljen har inte visat sig främmande för att processa och stiga ned från tronen och in i rättssalen. Förra året utdömde Högsta domstolen i Tyskland ett skadestånd på 3,5 miljoner kronor till prinsessan Madeleine. Det var en tysk tidning som ansågs ha utsatt prinsessan för förtal. I Sverige har kungafamiljen hittills valt att utnyttja möjligheten att klaga på publiceringar hos Allmänhetens Pressombudsman och

Pressens Opinionsnämnd. Även där har familjemedlemmar haft framgång vid ett antal tillfällen.

Vad som skulle få kungahuset att väckta enskilt åtal för förtal mot svenska medier är svårförutsett. Det torde krävas ett mycket grovt förtal som saknar all sanningshalt och där kungahuset kunde vara övertygade om att utgången skulle gå deras väg. Ett nederlag skulle tufsa till kungafamiljen ytterligare eller vad ser du i ditt kalejdoskop Madeleine Leijonhufvud?

Nils Funcke

KOMMENTARER

Det finns 0 kommentarer på sidan.

Kommentera